ה מ א ס ף

חודש חשון ה'ת'ק'ע

א

שירים

תפארת ישראל

הוא שיר השר לכבוד יושבי קהלת בערלין, ולכבוד בעלי חברת ביקור חולים בעיר הזאת, ביום אורה ושמחה, עצרת רחיתה להם, למלאת מאה שנה, מיום הוסדה החברה המפוארה הואת, יום ה' ר"ח אלול ה'תקס"ג.

אָם גִּפֶּן בּוֹקֵק עֶרֶת יְשֻׁרוּן נִשְׁאֶרֶת
אַךְ שָׂרִיד מֵעָם בַּלְאוּמִים מְפֻזֶּרֶת
זֶרוֹעַ זָרִים נִתְּקוּ אֲגֻדּוֹתֶיהָ;
עוֹד אַחְוַת רֵעִים לֶאֱחוֹז הִתְאַמָּצָה
מַקְהֵלוֹת מַקְהֵלוֹת כֹּה וָכֹה נִקְבָּצָה
עַל אַדְנֵי צֶדֶק עוֹד בָּנְתָה בָתֶּיהָ.

בְּנָחַר בָּגְדוּ מִימָיו חָקָם עָבְרוּ
מֵעַל פָּל גְּדוֹתָיו מִפְרָצָיו גָּנְרוּ
יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת שָׁם יִפְרְדוּ לְגַחֲלִים
כֵּן נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם נָדְדוּ
בְּאַרְצוֹתֵי שׁוֹבֵיהֶם יַחַד הִתְאַחָדוּ
וְעֵיר שָׁם וְעִיר שָׁם לָשֶׁבֶת נִקְהָלִים׃

עַל זֹאת יִשְׁתָּאֶה לֵב יֹאחֲזוּהוּ שָׁעַר
יְבוּשׁוּ אוֹיְבִים כִּי יְדַבְּרוּ בַּשָּׁעַר
פִּי יִרְאוּ מוֹפְתֵי אֵל אוֹתוֹתָיו בָּמוֹ
אֲשֶׁר חָזָם אָז נָסִים מְנוּסַת חֶרֶב
אֵיכָה יְכַתּוּ מִבֹּקֶר עַד עֶרֶב
הֲלֹא אָמַר: תַּמּוּ! אֵין עוֹד מִפְלָט לָמוֹ?

הֵן גּוֹיִם עֲצוּמִים כַּקָּנֶה קָמְלוּ
חָרְלָה מֶמְשַׁלְתָּם לָנֶצַח חָדְלוּ
מֵאַשּׁוּר וּבָבֶל נִשְׁאַר אַךְ שְׁמוֹתָם
גַּם יָוָן גַּם רוֹמִי תֹּמֶס הָלָכוּ
מִפַּחֲדָם רָגְזָה אָרֶץ כִּי מָלָכוּ
וְלֹא נוֹתַר כִּי אִם זִכְרָם וְלָשׁוֹנוֹתָם׃

וְיִשְׂרָאֵל עַם לֹא עָז בְּאֵין מָגֵן וְצִנָּה
תַּחַת קֶשֶׁת נְהִי תַּחַת בִּידוֹן קִינָה
וּמֵאָז חָדָה לְגוֹי רַבּוּ צָרֵימוֹ
מִדּוֹר לָדוֹר אָמַר אוֹיֵב: אַפְאֵהוּ!
וּבְמַטְאֲטֵא הַשְׁמֵד חֹשֵׁב לְנָרְפֵּהוּ
כְּאֵין שְׁפָכָה אֲשׁוּרָם עוֹד מְעַט וְאֵינֶמּוּ.

וּבָכָל זֹאת עִם יַעֲקֹב עַד הַיּוֹם הֻגַּם
לַשָּׁוְא רָגְשׁוּ גוֹיִם וָעַמּוּ לַחֲגָם
מִשְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל עוֹד מָלְאָה אָרֶץ
אַךְ אִם אֵין בִּידֵיהֶם שֵׁבֶט מֶמְשָׁלָה
בְּטַח יִשְׁכְּנוּ בְּלִי פַּחַד וּבֶהָלָה
תַּחַת צֵל מַלְכִים — אֵין צָוָחָה אֵין פֶּרֶץ.

זֹאת עָמְדָה לָהֶם כִּי לֹא תַמּוּ לָנֶצַח
אָז בְּחַרְפָּם אוֹיֵב שָׁם בְּעַצְמוֹתָם רָצַח:
אֲגַדְתָּם יַחַד בְּכָל אֶרֶץ טִלְטָלוּ
הוֹלֵךְ שֹׁבִי וְהוּא אָסוּר בְּנַחְשְׁתַּיִם
אָח מָצָא — שָׁם צִיּוֹן שָׁם יְרוּשָׁלַיִם
וְשָׁכַם אֶחָד יַחְדָּו אֶת עֹל סָבְלוֹ.

זֶה חֵלֶק יַעֲקֹב מוֹרֶשֶׁת שִׁבְטֵיהֶם
עָרוּם יְכַסּוּ לְרָעָב פָּרְסוּ לַחֲמֵיהֶם
שׁוֹכֵב עַל עֶרֶשׁ דָּוִי יַאֲמִצוּ כֹּחַ
חֶסֶד וְצִדָּקָה רֵאשִׁית חֹק קְהִלּוֹתָם
הֶבְרֵת בְּקוּר חוֹלִים בְּכָל מוֹשְׁבוֹתָם
אַף בֵּית מָלוֹן לְאוֹרְחִים לְבַךְ רַגְלָם מָנוֹחַ.

בָּאֵלֶּה יִתְפָּאֵר יְשׁוּרוּן עַם אֱלוֹהַּ
חִדְלוּ לָכֶם עַמִּים מְדַבֵּר גְּבוֹהַּ!
לָמָּה תְכַחֲשׁוּ מוּסָרָם וְיִשְׂרָם תִּשְׁכָּחוּ? (*
מִי כָמוֹהֶם קַל לָרוּץ לְעֶזְרַת כּוֹשֵׁל
אַף אִם אֵין בָּהֶם שַׂר שׁוֹפֵט וּמוֹשֵׁל? —
צִדְקָתָם הַבִּירוּ וַאֲחַר תּוֹכָחוּ!

---

*) חַדְאֵב נַפְשׁ כָּל קוֹרֵא בְּסִפְרֵי הָעַמִּים הַחֲרֵשִׁים, הַכּוֹתְבִים שִׂטְנָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹעֵג כָּל יְצוּחוֹ לֵאמוֹר: אֵין מוּסָר לְזֶרַע יַעֲקֹב! לוּאַח יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחַק לָמוֹ. רֵאשׁוֹנִים בְּעָשְׁקוּ מִמֶּנּוּ אַחְוָתֵינוּ, עַמֵּלֵינוּ וְנִיעַ כַּפֵּינוּ, וְהָאַחֲרוֹנִים חָפְצִים לְעָשׁוֹק מִמֶּנּוּ צִדְקָתֵינוּ וּמוּסָרֵנוּ, בּוֹז לָהֶם! לַעֲגָה לָהֶם! וְחָתַם בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם,

מַה נִּפְלְאוֹת יִשְׁבָּת בְּרִלִין הָאֲדֵרֶת!
אַתְּ הוֹד הַקְּהִלּוֹת! אַתְּ חֶמְדַּת תִּפְאֶרֶת!
מָה אֲהַלְלֵךְ? הֵן נַעֲלֵית עַל כָּל תְּהִלָּה
עַל צִדְקַת פִּרְזוֹנֵךְ בְּסֵתֶר כִּי אֶתְפַּלָּא
מָלְאָה כַנאַר רוּחִי וְנַפְשִׁי תִּתְמַלָּא
רָחַשׁ לִבִּי — וּבִלְשׁוֹנִי אֵין מִלָּה.

מִצָּפוֹן מַיִם מִכָּל אַרְצוֹת שִׁכְנֵיךְ
כָּל מְבַקְשֵׁי עֵזֶר יִזְרְמוּ עָדַיִךְ
מִשְׁפַּעַת טַל חַסְדֵּךְ לָמוֹ תַּעֲרִיפִי
זֶה יָבֹא פָּלִיט מֵעִיר בָּאֵשׁ שְׂרוּפָה
וְזֶה עַל דִּכְאַת עַצְמוֹתָיו יַחְפֹּץ תְּרוּפָה
יָדֵךְ תִּפְתְּחִי גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיפִי.

וּמָה רַב טוּבֵךְ אָז מִקֶּדֶם פָּעַלְתְּ!
לַקָּרוֹב גַּם לָרָחוֹק אֶל דָּל הִשְׁפַּלְתְּ
בֵּית חוֹלִים בָּנִית מָעוֹן לָאֻמְלָלִים
בַּצָּרִי וּבְכָל מַחְסֹר מִלֵּאת אֲסַמֵּחוּ
אַף מִבְחַר הָרוֹפְאִים פָּקַדְתְּ עָלֵיהוּ
לִרְפֹּאוֹת חוֹלֵי עַמֵּךְ בַּל יֵרְדוּ חֲלָלִים.

פֹּעַל יָדֶיךָ רָצוּי מֵעָלָה וְגָבַהּ
תִּפְאֶרֶת עֻזֶּךָ עָלָה עַל כָּל שֶׁבַח
כִּי נִפְשׁוֹת הִצַּלְתָּ תַּתָּה לָהֶן חַיִּים
מִשְׁפָּחוֹת יוֹדוּךָ הֵשַׁבְתָּ לָמוֹ אֲבִיהֶם
וְהוֹרִים עַל חַי וַרָעַם תּוֹדָתְךָ בְּפִיהֶם
„פְּאֵר פְּאֵר לָךְ" יֹאמְרוּ וְדִמְעָתָם עַל לְחָיֵם.

צַהֲלוּ מְבַקְּרֵי חוֹלִים בְּגִיל תִּשְׁתַּעֲשָׁעוּ
קְצִירוּ לְפִי חֶסֶד אֲבוֹתֵיכֶם זָרָעוּ
מִיּוֹם הִוָּסְדְכֶם בָּא תְּקוּפַת מְאַת שָׁנָה
פִּצְחוּ רִנָּה ! לָכֶם יָאֲתָה לִשְׁמוֹחַ
עִמָּכֶם יָגִילוּ כָּל יְגִיעֵי כֹחַ
זֶה יוֹם אוֹרָה וְשִׂמְחָה חִנּוּ בִּרְנָנָה !

בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ ! אִתָּם נַחֲנוּ נָרִיעַ
קוֹל תּוֹדָה קוֹל זִמְרָה לָמוֹ נַשְׁמִיעַ
אֶל שׁוֹכֵן שְׁחָקִים נִשָּׂא נָא כַפֵּינוּ
הָשֵׁב נָא אֵל כִּגְמוֹל יָדָם כִּפְלַיִם
הַאֲרֵךְ יְמֵיהֶם הַרְבֵּה לָהֶם שְׁנוֹת חַיִּים !
לְמַעַן יוֹסִיפוּ עוֹד צֵאת לְיֶשַׁע עַמֵּנוּ.

כה שרתי להלל בני ישורון יושבי קריה עליזה
הזאת, זה שמה שניס, לו בימי השקט
והנלחה, את רותה טובה, ותשבע נועם
ומדקה, ובין חומותיה שלוס. ועתה —
להה נפשי! מה תשתוחחי ומה תהמי עלי?
עוד תודיה, עוד כשמרו לה שרידים;
ושמע משלי ולמר:

הַבַּת בֶּרְלִין! עֵת בִּבְלִיל עֲדִיֵּךְ יָפְיָפִית
כָּל רוֹאַיִךְ שָׁשׂוּ וְיָפְאֲרוּךְ תְּהִלָּה;
עַתָּה — חִצֵּי הַזְּמָן נִגְעוּךְ — הִתְרַפִּית,
אוּלָם עוֹד תִּיפִי תִּבָּנִי כְּבַתְּחִלָּה.

שלום הכהן

ב

דברי תוכחות

לאחר דרש נרגיש הרב הגדול החכם התולמ"ד
והמופלג כמהו"ר שמואל בערנשטיין אב"ד
דקהלת גרעניגען נמדינת הולאנד ומ"מ
נעת כסרף העיר הגדולה והמפוארה ליידן.

(סוף הדרוש *)

לבו וכשיב לבבו אל האבר והיגון אשר קרה לעיר המפוארה ליידן, וכאיש כא עיניהו עליה. הלא כמלא השרידים אשר כשארו לה, חיים כטבעים במלוות הבכי והתחנה; רבים מיושביה הכמלטים ממות על ידי פלגים, גם המה כפלו למעמד עוכי המר. גם עשירים רבים התמוכים עלי תולע ובחיק העושר והנלחה, עתה לאבד ממנם כל הוכם כרגע, והמה יבקשו עזר בלב כאבר וכדכא. ועוד רבים הולכים ותועים בלי מחסה ומסתור מזרם וממטר, ורע עליהם מעשה החיים; עיניהם יביטו במר-כפם על החרבות וממון, על יתר פליטת מחמדיהם אשר היה להם זה ימים לא כבירים, ועתה הם כעניים ומרודים מרעב ומחוסר

---

*) התחלת והמשך הדרוש הזה; ראה בחקופה רביעית למאסף חקס"ט, עמוד רצ"א, ועמוד שמ"ב

ומחוסר כל, ויקנאו את לחייהם הכהנים ממפולת הבניינים, ונקבריהם תחת תל אבניהם ועפרם. —

למכם הביטו כה וראו! כמלאך האלהים ירחף מלכנו הצדיק והחסוד וידאג על כנפי האהבה והחסד על כל פנות מקום המהפכה; כאב רחמן אשר יחמר ויחים לבוא לעזרת בניו הנמצאים בצרה ומוקה, כן רואה רואינו את אבינו מדון הארץ כמהר חץ למטרה הלוך ילך רוץ ושוב בעמק העכור הזה, להציל ולהושיע. ובזה הגיד לעין כל, ירחם כל העם ויבינו, כי כל חפצו ויעדו רק למשול בלבות עמו, ולקנות לו לאהבת עבדיו. בכל מקום רואינוהו פועל פעלות טובות בעצמו ובכבודו הרמה, בכל מאמצי כחו, וגם הטה את אחריו לעשות כמוהו להציל ולהושיע, פה עמל ויגע לשכך דמעת האובדים ע"י דברי תנחומין, ולהרבות עצמה ללא כח, שמה הכל התפללו והשתוממו על רוב חסדו וענותנותו. בין שאון טרדות המדינה הרבות העמוסות עליו, לחזקתהו הרגשת הצדקה, ולליה כל תשוקתו. ראו כועס דרכי מלכנו הנאהב! מלבד אשר כתן סך גדול להקל צרות האומללים, ומלבד אשר המציא מזון רב להחיות נפש רעבים, וגם לומכים שוכים קרוי לבבות ולעשות להם כל הצורך לפי שעה, מלבד כל אלה התאמץ בכל יכלתו להיות מנן ומחסה לבדכאים האלה בכל וכל. הלא הוא, מלכנו הטוב, זוה לנו להתאסף יחד לדרוש במקבלות מעלות החסד והצדקה, למען כלך גם אנחנו באורחותיו, ולעשות כמעשיו הטהורים.

רבים הם הדרכים אשר הונהגנו עליהם לעשות מעשי צדקה שונים, או לדרוש חכמות שונות, יש אשר

תרחם

תרחק בנו מעצמה הרגשה אחת לעשות אחד ממעשים הטובים, אז תתעורר בנו הסגה מאחת הידיעות, בלי אשר ידענו מהן בתחלה, ויש אשר תניע לנו הרגשה או הסגה כזאת ע"י לימוד מאחרים, ויש אשר הורה לנו השכל, כי כזאת וכזאת כלה וטוב לעשות, ויפציע לנו להבה לאחד העניינים, בהרגותו לנו הטוב והנעימות הצפון בהם. ורוב פעמים ילמדונו דברי הימים מעתים קדומים לך כסדר וכעריך הרגשותיהן ותבונתנו לפי סדר נכון. וע"י זה התעורר רוחנו ויאירו עיניהן. אמנם יותר מכלם יכול מלך חכם להכל את לבבנו ע"י משל ומוסר מארחות עצמו. הנה בהיות כי על חסדו יצפה כל הקומה, ויחשבוהו כאביהם הרחמן, לכן אליו ישאו כל העם את עיניהם בעת צרה ומצוקה, אליו יגלו כל מכאובם, ובזה ים לשל ידו למקור אחד סבת ותיכות הרעה, ולהוסיע את עמו כפי היכולת אשר בידו.

ומה נעים המוסר אשר כתן לנו המשורר אלפיי, דוד נעים זמירות ישראל, בהללו יקר מעשה הצדקה! גם הוא היה מלך גדול, וידע והכיר צרות עמו, וחק עשה לעצמו לדמות בעבודת כאב דמות בעד בניו. מה יפו דברי המומר הקדום הזה, אשר בחרתי לרקם תוכחתי היום, כאיש ומכוונים המה למלכנו הגומל טוב, פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד (ר"ל מזרעו וצדקתו לאביונים תעמוד לזכר עד בלב עמו, הנכנעים אליו מקירות לבו), קרנו תרום בכבוד (הוד עטרת תפארתו אשר על ראשו יעלה ויפרח מעלה מעלה, כי העם יתהבהו ויכבדהו מאוד). גם כמלא רמז מנעימות מעשי מלכנו הטוב, אשר נוה לנו להתאסף היום לדרוש בצדקה, בתוך הדר הזה (ישעי' ל"ב ח') ונדים

נדיבות

נדיבות יעץ והוא על נדיבות יקום. ונאמר (שם ל"ג, ט"ו — י"ז) הלך צדקות ודבר משרים מאס בבצע מעשקות נער כפיו מתמוך בשחד אטם אזנו משמוע דמים ועצם עיניו מראות ברע: הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים. ונאמר צדק ומשפט מכון כסאו.

הבה נא, אחי ואוהבי! הבו ונעשה, איש איש לפי חילו והוכו, כמעשה תלכנו הכבד והכלהב ונקבה לנו זכה אהבתו וחכיכתו. כמהר ונחש לתת חלק אחד מרכושינו לאחינו הנעניים והאומללים. הנה זה דרך עמינו בית ישראל מאז ומקדם, למהר ולבוא לעזרת הנכשלים, בכל מקום ובכל זמן, ולפעול להם ישועה והרוחה בכל פעולה האפשרית. מעולם לא היה מכחים במדת הרחמנות הטבועה בלב בני אמונתינו. לכן גם עתה נקבל קולת העוד במדה יתירה, ונקום לעזרת ולהצלת המלוקים האלה! למה נגרע מאחינו היושבים בערים אחרות אשר כבר עשו הצדקה והחסד מנדם. ומי יתן ויקוים מקרא שכתוב (ישעיה ל"ב י"ז) והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם ר"ל בזכות הצדקה יגן ה' את השלום על התבל, וסר רעת המלחמה מן הארץ. ובזכות העבודה והעמל אשר נעמול בעבור הצדקה יכון הכל בטח והשקט במעונו, עוד תפרח ותכונן המקנה והמסחר כבראשונה! — אחי אחי! יכבשו נא דברי אלה בלבבכם, לפעול בכם הפעולות אשר קויתי ואשר רציתי מכם, למען יקוים בי, במקום ועבין המר הזה,

מה שאמר החכם שלמה (משלי כ"ב, ט"ו) שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב.

סוף דבר, לבו וכחזיק טובה לאדוכנו מלכנו הלהוב, וכתון כתן לו תודה ושבח ממעמקי לבנו על מעשיו הטובים והנחמדים, לאשר עודר לותנו לצדקה ולחסד, ולבו בטוח בעמו, שיחפצו הטוב והכשרון. לבו ונשא כפינו כלנו יחד אל אלהינו בשמים, וכתפלל אליו בעד החיים והכריאה ושלום הוד תפארת מלכנו, ובשלום המלכה הנבירה והמפוארה, ובשלום כל ביתו ומשפחתו הרמה. גם נתפלל בעד שלום כל האומה הזאת, ובשלום רואיה ומנהיגיה, ובפרט בשלום יועצי המחוז הזה, ורואי עיר הזאת, לטוב להם עד עולם אמן.

ג

תולדות ישראל

מבאי החברוני

(ההמשך)

ויהי היום והשמועה באה אל אלכסנדרוס כי מת סיטוס, או אמנם אלכסנדרוס המלה את לבם, ויתכלו להמית את הנער בסתר; אך מרי רוחם את הדרת פניו מהדו מלמלכות עליהם הרעה, וישיבו אחור ידם. פעם אחת

לחת כלאתם לרחוב וטבלי כשאר יחידי בבית, בכה
הכער ויתפלל ויקרא בסם אלהיו, שילוו מדי המלכים
האלה אשר לבבם לא טוב עמדו, ובתפלתו קרא את
שמם רעים. והנה מירון שכח לקחת דבר
לחתו, וישב לביתו לקחתו, וישמע בפתח החדר את
התפלה אשר התפלל עבלי. וישב ויספר לאחיה
לילכים, ויחר אף שניהם, וירע להם הדבר מאוד,
ועל כל חרה להם הדביקות הגדולה אשר דבק הכער
בלמונת היהודים, אף גם כי כל מגמת פניהם
והשתדלותם היה תמיד להסירו מהאמונה הזאת. אז
נמרו בלבם להמיתו בלילה הבא. והבית אשר דרו בתוכו
עמד על גבעה לחת, ובחל לחד שטף עבר לגבי הבית,
המשתפך אל יס למעלה. בחצות הלילה כאשר ישן הכער
שינה חזקה, וילכו לאט אל המטה, וייתפשוהו ויסתמו
את פיו וישליכוהו מחוץ לחלון אל הנחל. אך בהיות כי
היה חשך לפילה לא ראו כי אליו קטנה קשורה בשפת
הנחל סמוך לקיר החלון. וימהרו לסגור את החלון
וישכבו על מטתם. והכער נפל אל האניה וישכב
בתרדמת המות מפחד ובהלה, ולא כשבר לו שום עצם.
(והיהודים מספרים, כי בא מלאך מן השמים ויקחהו
בזרועו, וישמהו אל היהודים אשר בשלכסנדריא). ויהי
בנקר ויבא בעל האניה וימצא את הכעבר ישן ויקיצהו,
ויפתח את עיניו, ולא ידע בתחלה מפה הוא? ומה קרה
לו? אולם כאשר התילו מחשבותיו ויזכור לאשר עשו לו
האלכסים לחמס, ובגודל חכמתו ירא מלגלות לו מסוד מן
יובילהו ליד הרומיים, ולא הניח מקומה לבעל האניה,
אך שאל שאל לו, האם יש יהודים בעיר הזאת? וכאשר
ענה לותו כי רבים הם היהודים הדרים שם, בקש הבעל

מאתן

מתתו שיבילהו עליהם, ומס יקבל עבר גדול. ויעש
הלים כן, ויבילהו על רקבי היהודים, ויספר להם הכעב
בלשון עברית מה כעשה לו. ויבקש מאתם שיחריבו,
ויתנו שכר לבעל הלכים, למען ידוס גם הוא. וכן
היה. לאחרי כן גדלו היהודים לת טבלי, ויתנו מורה
ישרלי עלין. לך מגודל הבהלה לאבר היה לו בעת
הפילוסו לכחל, כחלק כת גופו וכפשו והוא חולי תמיד.
למכם לאבר לל עשה הוא מלל בכו לאחריו. כי כאבר
גדל והיה לעים ויקח לאשה ויולד בן, ויקרל שמו כאס
מבין יהודה. וכותבי הדורות ספרו, כי זה יהודה
הבן התחבר עם בחור לאחד מישרלל, ושמו שמעון *)
והס היו חברים ואוהבים יחד בכל ימי חייהם, ולומדים
תורתם בהתמדה יתירה, ובסוף ימיהם התחבלו במערה
להיות בפרדים מרעש הבריות, והתפללו בתעט לכל
הבללה להס ממשפחתם, ושס הרחיבו תורת משה,
וחדשו הלכות ודיני הדת הרבה מלוד, והמה הרלשונים
ממיסדי המשנה, הבקרל לכל היהודים תורה שבעל פה,
וגזרו גזירות וגדרו גדרים, וחזקו לת התורה לבכין עולם,
לאשר עודנה היא נהוגה לכל העם הזה, ומי יודע כמה
ללפים שכה תהיה עוד שמורה מהס. ועתה בחכו בל
מחקריס! דעו לישוף ורלו, כי קלרי יד לכחכו, ובל
חכמת לדם התבלע, לין עלה ולין תבונה, לין כח
וגבורה כנגד תהלוכת התבל וכנגד הדברים הכנזרים להיות
מה שיהיו. כי לולל כיבל מבלי ממות בנוע לבנו,
ומעבוע בכחל לל היה בן יוצל מתכו המחזק ומחדש
דת

---

*) אפשר שהוא שמעון בן שטח.

דת ישראל, והרחיב את התורה והאדירה וכו' וכו'. —

לפני מותו שלח מכתבי גמול גדול להמעיזים עמו, והציל את היהודים אשר בשלכסנדריה מבוז בחרב ולפול חללים לפני המצריים, לו להיות גולים מעיר הגדולה הזאת, אשר ישבו שם בבטח והרוחה גדולה. והמעשה כן היה. לים מלחי אחד מתושבי שלכסנדריה הביא בבית תפלה של היהודים לילה לורחים ישמעאלים, להרלותם גודל תפלרת זה הבנין, וכלי מחמדים אשר בתוכו. ויהי כי הרימו קולם מלוד בדברם, וינער בהם יהודי אחד ויוסף לצאת מבית התפלה, ויהי כי מלכו לצאת ויתפשוהו שני מערים גבורים והשליכוהו חוצה. ויקץ לף המלכים ההלה, וילכו אחר ראשי העיר, וילשינו על היהודים, ויאמרו כי בלוכם שמעו, לוך היהודים מקללים ומחרפים בבית תלהיהם את המצריים ואת הרומיים, ומתפללים ומבקשים מפלתם יום יום, על כן השליכו אותם חוצה, למען לא ישמעו תפלתם. ויען כי הישמעאלים ההלה היו מלכים מכובדים, ואוהבים ומכירים לראשי העיר, הלמינו לקול דבריהם, ויכתבו שטנה על היהודים אל רומי, ויעידו עדים רבים, ויבקשו לגרוש את היהודים מעירם או לתתם בידי המצריים. ויודע הדבר לטבלי. ולו היה לוהב כאש בין שני השעשוע בירחי, המגודל עמו בבית אחד בהיותו שם בימי נעוריו, והמה הרילו לנדותיהם זה לזה שנים רבות. ויכתוב טבלי אליו ויבך ויתחנן לו להעביר רעת מלכי שלכסנדריה, ויספר לו לאמת הדברים. ולולא המליץ השעשוע הזה בעד היהודים, לוי כלתם אליהם סרעה העתידה להם בדור אחר זה, כי שלני שני השעשוע היו שוכניהם. ושלחו

מלכים

אכטיס לאלכסנדריא לחקור ולדרוש אחר הדברים ההם.
ויהי כבואם וילון להביא להם ספר תפלת היהודים,
ואכטס אחד רומי העתיקו לפניהם, ויבקשו ולא מצאו.
וכבל זה עכשו את היהודים עוכס כסף רב על אשר שלחו
יהם במצרי וביסמעאליס, אשר הין אורחים ומכובדים.

מליצה נפלאה

אשר המליץ החכם אבבע לאמורעטטע
בקהל המחוקקים בעד היהודים יושבי ארץ
לרפת לתת להם חריות ומשפט אזרחי בארץ.

(אמרו המאספים: בהתאסף ראשי עם צרפת
וחכמיו, לפני מלוך עליהם הקיסר נאפולעאן,
לשום חק ומשפט לארץ הזאת, בא גם דבר
היהודים לפני קהל המחוקקים. והמה תעיצו עצה,
והשכילו ונוכחו יחד, האם היהודים ראויים להיות
להם משפט אזרחי בארץ ככל תושבי מדינה, אם
אין. והנה היו בין המחוקקים מליצים ומסטינים
ליהודים, ובראש המסטינים היה החכמר
אבבע מאָרי, אשר הרבת לדבר דברים חדים
נגד בני עמנו, ואחריו קם החכם הכומר אבבע
לאמורעטטע, ויפתח את מליצתו לדבר לטובות

ישראל

ישראל. ומגודל יקר ערך המליצה הזאת, המעידה על עומק שכל החכם הזה, על אצילות לבבו, ועל צחות רעיוניו ודבריו, העתקנוה ללשון עברית, וכדי לראות זאת המליצה להיות חקוקה בדברי הימים לישראל, לזכר עולם, בל תשבח מדורות הבאים אחרינו, וזכר הממליץ הזה לברכה. ואלה דברי החכם:)

מדונים!

הלום *) אשר קדמני לדבר לפני מקהלותיכם הרמה, אשר השטין על היהודים, לבלתי תת להם משפט הצודק בלבן, העמים על עצמו ענין לעצות בו, כנגד יקר תפלרת חכמתו, כנגד מלילות לבבו, וכנגד יושר דעיונין ודעותיו.

קול אחר חלם ממנו — אמנם הוא קול לוחש תמוך מכוח שהבה וחניכה, אשר לבו רחש טוב לכל מין אדם, קול זה קורא, להשמיע לכם גם הוא שאלת החכוחית וכלדק, אשר כבר יצאה מפי מדברים אחרים אשר קדמוני, ולהגיש לפניכם דבר המוטלים והכדחים על לא חמס, הסובלים עול הסבל אשר העמס עליהם בלתי אשם אחר, כי אם בגלל אשר החזיקו בדיני שלרית

זכרון

*) אבבע מארי

ד א ו ד

זכרון לבותם, מקור חכמה, ובחמת לויכם כבדלים ממנו
רק בהבדלים מקריים (נופעלויגע חונעהנליקקייטן). למכם
המקריים האלה כעצם יחלופו, ויהין כלה הין בעיני רוס
תפארתכם, ובעבורם לא תלחיקו מהיסוד אשר הטביעם
חכמתכם הרמה, לבנות ולכונן עליו חקי קדם ומשפטיו.

תחת אשר היה למתנגדים לסדר לפניכם הענין
הגדול הזה בבחינת יסודותיו על אדני הפילוסופיא
ומשפטי הטבע, שקלוהו בפלס החשבון והקנין, כאשר
יפלם לים דבר הנוגע בקימון הולמת הבית. היאות
להם משכיל לערוך ערך לדם וליעד מקדותיו לפי רב
לון מעט הבלע אשר נוכל להשיג מהכנותיו ומפעולותיו?
הנה זה ימים מקדוד החלו המרודים האלה, אשר
הודד קדכם ע"י לכזריות קדמוניו, להדאות לכו שאלתם
ומפץ לבבם, להיות נגלים ממעמד השפלות והכנעה
אשר בו נללו; לך רבים שחקו על מצבתיהם, ולועגים
לנזיונם בחשבם כי די להם להשיב שאלתם ריקם, לא
ילמדו: שהיהודים המה לבדם, אשר לא יועילו לחברת
האנושי האזלחי לין גם תועלת מחת, יען כי
לעולם לא יהיו מוכשרים לעובדי אדמה, לבעלי מלחמה,
לחומכים ובעלי מלאכות.

הנאוה להשית אמרים ריקים ומשפטים תפלים
כאלה לפני לסיפת חכמים כמוכם, אשר כל המשפטים
אשר חרלתם עד הנה כלם לקוחים מחוקי הטבע,
ומיוסדים על אדני הסדר הנכון ביותר במקום כאמן?
למה לא יסקלו כל השאלות המוזרות לפניכם, בפלס
היסוד הזה, אשר אתם במועלות ודעת עמוקה,
לכונן עליו כל החקים הנמדרים מלפניכם? המשטין
על היהודים לא ירלה ולא ימלא בן בשוס פניס, כי
ההכשר

ההכשר לעבוד האדמה וללחום מלחמות, תהיה המדה
אשר מודדים בו משפטי חברה האנושית. הלא תחת
אשר עמל את כספו בחקירת רוח בני ישראל, מדותיהם
ומהלכיהם, היה לו לחקור, האם לא זכו היהודים כבר
להיות להם משפט אזרחי בארץ, לפי העיקרים אשר
הכתתם ביום עשיתם תקנות המדינה בכלל.

הנה מיום בא דבר היהודים לפניכם לא היתה
השאלה: לתועלת מה יועילנו היהודים? ומה
צ"ע לקבוץ המדינה כי יתן להם משפט אזרחי בארץ?
כי התועלת היותר גדולה לעם, היא, שיעשה לדק
ומשפט. ואם נחליף ונמיר תועלת הזאת בתועלת
החשבון והקנין, אזי יהודים! אם נכים אתם, טוב
לכם להשאר במעמדכם כאשר עד עתה, כי אין שום
לכם העמל להיות לאחים לתגרנו.

הן אמת נכון הדבר, כי חוב הוא על מכונני
המדינה לעמול בכל מאמצי כחם, לעורר קנאת
החכמה והאומנות והמלאכה, כי בהם תלויה טובת הכלל.
אולם להקיב לכל אזרח הארץ כמשפטו, הוא הדבר אשר
אין לו חפץ ועניין עם התועלת המגיע ממנו לטובת הכלל.
כל בעל הבית יודע לבחון בבני ביתו, ולהבדילם
באיכותם והתמדתם, מרם יפקוד אותם על אחת
ממשמרות; הרואה לקחת יליד אים אחר בביתו להיות
לו לבן, יחקור ויבין היטב במעלת הילד ומעשהו, האם
ראוי הוא לזה. אמנם הילד אשר יולד לאיש משפחת
חיקו, לו משפט המזון וכלכול מחוק הטבע, ואין לך
דין ומשפט בעולם אשר לא יוכה הנער בזכות הזאת.
אם בחנו לזכות את אחד לפניכם משורת הדין,
אז עליכם לחקור ולשקול התועלת או הנזק המגיע

לנו מיתר שלא הזה ; לולם אם בלתי לנצור דבר כלין ,
אין לכו לחקור כי אם האמת . וכל המעלות
והחסרונות אשר למבקש משפט המזרחי , אם איכם
מזיקים למדינה , לאחם , ותהו כחשבו , ואין להם ענין
עם עלם השלמה .

ועתה אם אין טענה אחרת להלחם נגד היהודים ,
לבלתי תת להם משפט אחד אתנו ; אם לפי היסודות
אשר הנחתם בייסדכם חקי מרכבו , כבר זכו היהודים
בזכות הזאת , כמה יוכל איש לבקש מאתכם שתחתמנו
לבנה תקות המומללים האלה , יען וביען כי חסר להם
הידיעה והבכשר לעשות מלאכות ? ומה נם , הלא
המחסור הזה הוא מעשה ידיכו ותולדות המדירות
והעצות אשר לבני אמונתנו מימי קדם בענין הזה ?
למה יחפצו המסדילים מאתכם , שתקשרו את היהיד
ואת אשר העם הזה בחבלי חקי מרכבו , אשר חוקקו
מאתכם לנוכן את יושבי ארץ , ולא להזיקם ?

הלא תכלית העובי והשבר אשר יניע למחם , הוא ,
אם לא ימצא סוס דרך להצלתו ולהרוחתו . היהודים
השוכנים בקרבנו מומללים ומבוזים מאז ומקדם , לא
קרניהן על הלה תכלית רוע מעמדם , כי התקוה
הכעימה להיות מדויים לא נלקחה עוד מאתם . עוד
יבלו , כפל שאר העשוקים אשר הין בארצכו , להסיר
עפעפיהם מאחסר הברזל והעבדות , ולהביט אל בועם
ימי העתידות , ולהנחם בעתים המובים הבאים . כל
שוכן בארץ מבקש ומתאוה במאוד לתנחומים , עד שכל
דמיון וכל מפשרות גבולתו יקר בעיניו מאוד , והחמוכה
בה ישמח לבבו , ויקמן את רוחו . — ועתה ,
קדושים ! בהביך תמונת מרכבו מהפכה גדולה וכפלה ,

אשר

אשר על ידה יונבל מקרה מרע לעולמים, חקות
שמתם להם ולא יעבורו, וכל קרן אשר תגביהו עתה,
כן יקוש וכן יהי, ובמחלתם ישמחו כל לחיכו, לשפון
עליה בטח ושלוה תמיד. ואתם תבקשו לסתום כל
מעיני התקוה לעם הנדכא הזה! על מי ישלו העשוקים
הללה עתה את עיניהם לבקש סתר ומפלט להם
מחרפתם ומרוע מלבם, אשר כנזר עליהם בלי שיכוי
והנלה? הלא לזין תקוה עוד ליהודים, סר תוחלתם,
כי לא בעת, לא בקורות, ולא בבני אדם
ישימו עוד מבטחם, אם לא כשמיד עתה מכוריות
קדמוניהן, עתה בתקופה הנדולה והכפלתה הזאת,
אשר רחו עיניהן, אשר בהפכו הדברים על ידי אנשי
מדע חכמים וכבוהים, ע"י נדולי עלה ובאמני רוח
כאלה; אם לא נסיר עתה את המבוכה והבטעות,
אשר כתהוה מהסכלות והפתיות, להבדיל ביניהן ובין
בני אדם בשר ודם כמוהו. — אמנה! אם לא בעת
כזאת נשיב אל העם הזה יקר ערך אנושתם, אם
נשליך נם עתה לנוח תוחלתם: אזי מוסיפים אנחנו
על אכזריות קדמוניהן, ונרע להם יותר מאשר הרעו
להם אבותיהן, כי אנחנו מעכים אותם בעיניהן המר
אשר לא הרגישו עד עתה בקרב ימי נהותם הקשים,
והוא עיכוי מות, להיות שדודים מכל תקות העתידות,
ולרעות כי הוסר להם חק ברזל להשליך חרפתם עד
עולם!

מחוקקים ומכונני מרצנו הרמים! חברת האנשים
האומללים ועניי לב האלה שפכו דמעות שמחה,
ברעותם חכמתכם בפעולתכם הרחבה; הרעון
והחדוה אשר מלא את לבבם, בהבישם הבריאה החדשה

הנברואה

הנברלה לטוב ולצמיחת קרן לרלנו, העד תעיד לנו, כי קנאת לאומינו הלביאה גם את רוחם, וכי הלחתנו תצליח גם הפה. — ואיככה תוכלו לרמות, כי בדין יחד כל בני לאומינו, ובין בריבות אחינו הבאות אליכם מקצה נבול ארלנו עד קליה, ישמרו לך בני לבות הקדושים הללה לבדם לומללים ועצבים, ויתי שמחת לרפת יהין להם ימי תונה ואנחה? רמו! הם עומדים לפניכם היום בני לדם תמימים וקניים, המתפללים לכם ומבקשים להבות גם הפה מפרי גודל רוח עם הלרפתים המולחים, ומפרי עוז זרועם ויד החזקה; שמעו נא כי ילמרו לכם: תנו לנו חיים! תנו לנו יותר מחיים, — כבדונו כבני לדם, וכשבע גם לאהבתנו מנועם חפשת הארץ, והתתק בדיוקה!

ידעתי גם ידעתי היטב, כי רבים מלעירי דעת וקלרי מזמות, יענו וילמרו כמתבדחים: שבכל זה ישארו היהודים בקלקולם. לאמת מי זה בן דעת עלולה ילמין בחפשרות הדבר, שהיהודים ימאנו לעולם להתחבר בחברת האזרחים בארץ; הלא לבבוד עלמו ירחק כל איש מכם לחשוב מחשבה כזאת. — לו יהי' לאמת בכון הדבר, שכל היהודים לא יועילו ולא יליחו לקבוץ המדינה (ובאמת מחשבת פנול היא, ואך המתבדים לקול הטבע והלדק בחזקה, יוכלו לחשוב את זאת), הבאוה להביא לפני קהל מחוקקים דברי דבה כאלה? הבה לא לתקן איזה ארכי בית, לא לשפוט דיב ומדון בין שבי אבשים, לאתם כאספתם פה, לדוכים! לך לבדוק עם חדש וארץ חדשה בקרוב בקרבתם, לחוק חקים טובים ויברים, לבונן ולתקן את המדינה ויושביה. הם בן אין לכם לשמוע את לדם בלאבר הוא

שם, רק בשכר לעשות ממנו, לשם כרגילה, וכחכמתו לפי צורך המדינה. וזה דרך ממשלת המדינה בעתים קדומים ורחוקים, בחכמה ומלאכה כוכנו סדר הארץ, לפי החקים אשר חקקו להם חכמיה הגדולים.

ואתם, מדוכים! אתם קראתם לעצות מתה הזקנות והכהדרות הלזה, להבילן ולחדשן בימינו לעיניכו דבר אשר לא התמכנו לולא ראיתיו. כמהר חן למטוה מהרתם בחכמה ובשומן ידים לעשות מעשים גדולים וכורלים ההם, לתת בזרוע שלטת המדינה כף חכמה ומאזני צדקה, שתהא לור לממשלת הארץ, ומשפט לדגליה. וחיש תבוא העת, בה תחזינה עיניכו, מה יולד מחוט המשולש הזה, חכמה וצדק ומטה עוז התאומים יחד, בה כראה התועלת היוצאת ממנם להיטב דרכי בני אדם, עד גם הכרפים יכשרו לדברים היותר גדולים.

ההכנעה והשפלות אשר היתה ליהודים, עשקה ממנם כל תאוה וחפץ למלאכת חושב. דרך העבדים, כי ישלו עול המשטר, להיות שובדים ובושטים מכל; למנם השלח ופלח הוא, שבכל לרותם ובזיונם נשאר ליהודים שכל זך. וכדי שיוסר ממנם עבותות העבדות, בהיות שלף בכבלי מאסרם רחב לבם התאוה הגאה להיות נקראים בני אדם ותושבים.

הלא היינו עבדים גם אנחנו, לך בהבדל מעט, שעלנו הוקל שם זעיר מעלם? הלא עוד מעט והיינו כולנו כרפי מלאכה וכלתי מוכשרים לעבודה כמוהם. כי הכל היה הולך הלוך ורע, הכל כתקלקל, כי כן מקריה כל מדינה, אשר שם נמנחים הנעירים תחת כבלי הגדולים, אשר הגדולים נלכדו ברשת הסכלות והטעות

והטעות. בכל מקום אשר בו המדיניים מושבים את הנמוס ואת התפארת, שם הרעב והמות בכמלא. המלכות הגלרכות מאוד לחיי אדם, כמו עבודת האדמה, היו קולטות הנוך ודלה. הלכך היה כבוד, ועל שכמו בשל עול מסים קשים, רמו ידין מעבודה ומעוני, על כן עזב את שדהו, וילך אל העיר לבקש בה את הלחם, אשר היה רצוי להביא שמה.

גם החכמים מבני רוח לא מצאו הצלחה כי אם ע"י כתבי עמל ולמוד הרבה, ע"י דברי חדות והיתול וכמוהם דברים קטני ערך; אולם מעשי חכמה ממש ופעולות התבונה הנבוהות, המיקרות את בעליהן, בחלק לא כמצאו בא בבתי החכמה (אַקאַדעמיען) לא בבתי דין ולא בבתי ספר הגבוהים. עוד מעט והיכו כלנו ישבים שבת עצלים, ואין מקיץ, כמעט כלנו כשחתים, כלנו דלים ואומללים, בלתי חק חכמה, בלתי לדק ומוסר.

ועתה, מדוכים! כאשר היה נקל לכם לחדש ברית עם ליפת בכללו, כן יקל לכם להפך ולתקן עם יקר הזה. הבה בקרב לבם כלפן זרע זרוע לסגולות גדולות, ולכשרון מעשים גדולים ויקרים. ואם עד הנה חסר לזרע הזה די חום, והוא טמון עמוק עמוק בתלמי לבבם, מבלי הניח לין ולהוציא לאח, הלא לכבוד ותפארת יהיה לכו, אם כעמול תחפרו להסיר והשקות עפר תלמם להעלות ולהצמית הזרע מעמק ומחבק סתרו. אז יאמרו בגוים: רפאה זה מעשי ידי הנפתים, הנה זה פרי יגיעם להשלים כל חשרון, ולהיטיב ולתקן בכל מקום ובכל ענין אשר ימלא לפם. בלדק ובמשור בובל לנזור אמר, שיקל [illegible] לכם יותר

להרגיל

להרגיל את היהודים לפי הכנסת מדינתנו ופעולותיה, מאשר תוכלו לעשות תוספים טובים ומתוקנים מאלף מאשר מזרחי מרצנו, אשר לא יועילו ולא יצליחו לקבוץ המדינה, פחות מהיהודים, ובכל זאת אין מספיק בנדם, לבל יכתן להם משפטזרחי בקרן. אם לא יזכה התוסד בזכות הזאת, רק לפי חלק התועלת המגיעה לכלל הקיבוץ ממנו ומלאכתו, כמה לרפתים יעמדו תחת מדרגת היהודים, עבור רפיון ידם ומיעוט הכשרים למלאכת עבודה. כמה עשירים, כמה אילים (עדעלייטע) וכמה כומרים יאבדו משפט המזרחי, יען כי לא מנפשותם, לא מהכשר ומהירות מלאכתם יגיע שום תועלת לחברה המדינית. כי מי זה יחפוץ ויסיג מהם אך טובה קטנה, בלתי אם יקוב להם מחיר כסף עובר לסוחר! — על אלה רמוי לשום עין, ולהם יהיו חקי המדינה לשבט מוסר, ללמדם חובתם לקיבוץ המדינה. ויפה אמר הפילוסוף *) "כל עיגל המחופל מאשר לא קבה בזנבת אמו, ודמה כאלו נ ב ד, ולא כבדל רק מעט מעוד הדרך, המחיים את נפשו מלכוש עובדי אדמה. אדם העובד וכפרד מחברים המכוסית, ואין לו עסק עם שום בן אדם, לו המשפט והזכות, לחיות כאשר יקר בעיניו, אתכם השוכן בתוך הקיבוץ, ונהנה מעמל אחרים, חוב הוא עליו להשיב מחירם בעבודה ופעולות ידיו, ואין גם אחד יוצא מן הכלל. על כן תהיה העבודה הכרח וחוב גדול לכל איש מאישי החברה. כל אזרח המובק את ידיו ולא יעשה

*) רוסא.

יעשה מלומה, אם דל אם עשיר, אם נקלה אם נכבד, בעל רמיה ועולה הוא."

וגם למכה הוא, כי יותר טוב לכם לעשות מפחות ושפל ידים שביהודים אים עובד אדמה, אים חיל, ובעל מלאכה טובה, מאשר תוכלו להסיר הרפיון והעצלות מבעלי הון רב, ומבעלי נחלת כהנים, החפצים מכל דלגה ויגיעה, ולבסם קר נגד כל טוב ותושיה. — גם ליהודי העשיר כפף עמלה ומוכשרת ליגיעה ועבודה מאוד, והוא פעל ועשה כל היום; הגם אם נאמר, כי יעשה זאת רק להסך בעדו נגד הבזיון אשר בזהו, ולמען מלוא מחסה וסתר בשפל מעמדו אשר חלקנו לו; לא כן כמה שריס וכומריס בתוך עמנו, המה לא ידעו מלומה מעמל ועבודה, ותמיד הם חובקים את ידיהם, ויושבו תחתיהם במקום אחד כעמוד שיח, מבלי לנוע ידיהם ורגליהם; כי מה להם ולעבודה? הלא מלוכר המדינה ומנחלת הכהנים יסולס להם שכר בטילה.

בחנוהו נא ונסוהו, לדוכים יקרים! להסיר לבבי אדם מעפר לכותסם, הלא חכמתכם ולבבכם יאמרו לכם, כי כן נאה להם לפי מעמד ההכרח והצדק. הסירו לבבי אדם מיי האזרחי, לבבי אדם אשר בשלו זה שנות מאות רבות עול קושיכו ומכאוכו, ובכל זאת יחשבו אותו לכבוד לפס להיות נקראים נדיבים, ולמלוך בתוככו בחמה על הארות אשר עשיכו להם. מה מתוקה ומה נעימה לנו ההתחדשות הטובה אשר לה קויכו ימים רבים, הן עזה פעולתה להפך לב אדם והיה לאיש אחר. מה יקר הרגע לשבוי, בעת נאתו מסביה נחירות, איך תחי רוחו, ותרבה לומץ, ויתעוררו בו בחותיו, ויוכשרו לפעולות רבות! אם אמת הוא, שכל

שכל אדם כנגד חפצי, ובעת לדת אין לאחד יותר מרעהו, אזי אין כח ויכולת לנו להשפיל ערכם ע"י הכנעת העבדות. ואם לומר יאמר המסתין, יען כי אינם מהירים ומוכשרים לעבודה, על כן לעבד עולם כשימנו, — הרי הוא כאלו אמר: שאדני המים המושלכים על חול היבש, אשר אם מתנועעים לאט לאט ורוחשים בשמל ויגיעה הרבה, גם במים לא יתהרו בתנועתם כאשר דגים וכל אשר חי במים.

אם אמנם שהיהודים שומרים יומי השבת וחגיהם, ומחזיקים באשר הנהגות דתם; מה זה עושה? אי נכם יודעין כזאת, שעבודת אלהים אשר לנו, ומנהגי דתנו וקני קדשינו יתניעונו מלהיות לרפתים טובים? הלא דעה כזאת לך לשחוק תהיה בעיני כל בעלי אסיפתכם, ואין אחד מכם יטה את אזנו לשמוע דברי ריק כמוהו. כי הכמלא קנוץ מין אדם אחד בתבל, אשר אין להם עבודת אלהים, שרגלי דתיים, ומנהגים, על איזה לופן שיהיו? גם הנרפתים בעצמם, אשר היהודים מבקשים לחותם, הלא גם המה להם דת האמונה, בתי תפלה, ומנהגי דתיים, וימי מועדים וחגים, קודש לאל עליון? — — — — — — — — *

קנני

---

*) פה דלגנו איזה דפים, יען כי המה מחזיקים דברים אשר יצאו מפי פילוסוף נוצרי, ואם המה כנים וישרים בעיניו, הלא לא נחנו לנחום, ואין לנו בעלי אמונת דת ישראל חלק בהם, ע"כ עזבנוהו.

קבלי למלין, דעו נא מרוכים! כי מעמד היהודים
כאשר הוא עד הנה, הוא זר ונכלה ונגד העבע,
ובתנאי הזה תיכבס יכולים לשפוט עליהם, ולהנדיל
ערכם לעומת שאר חיבי החברה המדינית, עד אשר
תשיבן לתת להם מעמד המכובד והחבבות. כי כל
אדם אשר אין לו ארץ לבות, לא יעלה ערכו מעל ערך
הפרלים, שוכני אהלי קדר. לכן עליכו ליחדש
בתחלה עם חברה המדינית, ולתת להם בזה יחוס
שוה עם שאר התושבים, ואז נוכל לערוך אותם, לדעת
עד כמה ידם מגעת לעזור לתמוך זרוע המדינה.

הנה הגידו לכם המבינים, שהיהודים ליבם
כחשבים בבני עם צרפת, לך זכיה וכבוד המה,
המתגוררים בקרב הצרפתים, אשר על כן אין להשוות
אותן לתחכתם, ואין להם משפט לדון להיות כאחדים
אתכן, וכי עול יהיה, לתת להם חלק בעבוד ומעלה,
אשר יהא רק לבני תושבי ארצנו הלומדים.

ומכם דברי תפל ושקר בחלה לא יעלו ויגיעו
ללבבכם. כי בבחינה הלמדית לא יתכן לקרוא את
היהודים בשם לומה בפני עצמה. כי המה רק יתר
פליטת עם נפזר ונדחה. כי שם לומה לא יהא לאותם
אשר אין להם לא מדינה, לא ממשלה, ולא חקי הנהגת
המדינה, ואשר אין להם זמן ומקום מסיבת רשמיהם
יחד. רק בחלה יקראו ע"ם, לומה אשר להם חברה
מדינית, לומם לעודה המדינית אשר היתה ליהודים
בבבל בחלפה ועברה כמו ארצות תבור ומדי. ושם מכם
שזרע העמים החלה בבר בקרבו ממקורם, והמה
התערבו והסתבכו בין שאר עמים, אשר לא כן זרע
היהודים: בכל זאת שם בכל הבנין, ואין עוד מבן

אחד

לחד מחובר עם לבן לחד, מה יתן ומה יוסיף לס כמלאו הסבנים כפזרות הכה והכה לבדכם, לו לס כלקח מהן לבנין לחר? הלא הבנין הרלשון בבר נהרס ולינכו. — היהודי נולד בשכונתנו, מוכן משדי לנו סמוך ליונקינו, הוא נושא מקרותינו על לדמתנו, וחקי מדינתנו ימשלו גס עלינו, הוא סובל עול מסים כמונו, ושופטינו המה גס שופטינו, והולמות מדינתנו עמוסות גס על שכמו, הוא יזקן סמוך לזקנינו, ויכרה קברו סמוך למקום לשר כריינו קבריהם; ומה יחסר לו עוד להיות לרפתי לחתי? ומה לכו משפט יותר לשלח עס היקר הזה?

לכן לין עוד מקילה ולין ספק, שהיהודים הכבדים ע"י יקר מחשבתם, והכפלקים ע"י מקרותם ולרותם, כבר זכו במשפט המורחי, לפי היסוד לשר הנחתם בישרכם חקי המרץ לכל יושבי בה. ולס תמלכו לתת להם זכות הזאת, לז תהרסו בידכם היסודות לשר עליהם בניתם לת הבנין בשומכם חקי המרץ החדשים. כי מה הועלתם בתקנות דתי המדינה לשר נעשו וכתחדשו בהתון מוגג גדול ובשמון רב לעיני כל יושבי תבל, מה יתנו ומה יוסיפו, לס תקטינו בעיניכם המעשים הגדולים לשר עשיתם, לס סוף תסורו ממנמת סניכם לשר היתה לכם להגביה קרן הצדקה, ולהפיץ לור וישע על פני כל שוכני תרלנו, לס תשלו פניכם למחשבות הבל ודעות נפסדות לשר הן לקדמוניכם, ולשר הם מתנגדים לחקים ומשפטים ישרים וצדיקים לשר תרלתם עד הנה?

מכתמים

שיר העצל על המנוחה

מנוחה נעימה! לך אשירה
קסתי ארים, לך מלין אחבירה,
אך לא היום, כי עיף אנכי וְנִגַּע,
מחר אשיר, מחר לך אתרוֹעֵע,
כי אהבתיך, מנוחה רַעְיָתִי!
לכן אלך ואשכב על מטתי.

משה במהו' מענדל פ"פ

מצורע וקשי יום

איש אובד קשי יום מאם בחיים,
הלך במרי לבו לצלול במים.
ויבא איש אחד מצורע לקראתו
ללכת אל הרופא לבקש רפואתו,
ותנה חכם אחד הבין מחשבותם
ויעץ להם להחליף הליכותם,
ויאמר למצורע: לך אתה ורחץ במים,
ואל הרופא ילך המואם בחיים.

נ ס ג נ
השופטים

הוי שופטי ארץ! הוי עמודי עולם!
במנחה אומרים צדקתך צדק לעולם. —
פ ל א י

חדות

חדה א

על עורי נקפו הלכם פעם
לא אכל לחם ולא אשתה מים
ואני עז וגבור קולי כקול רעם
ובטני עבה לא תקיפנהו שתי ידים.
למכי אתן לחי, וחרפה לא שבעתי
למקרא העדה ולמבע המחנות ידעתי.

חדה ב

נרדף אני, לואת נבראתי
טרם אמצא אנכי נמצאתי

ביד מבקשי הנני
וביד מוצאי איגני
— — — —
שמעו נא את עצתי
הגידו את החידה ותמצאו חדתי.

מודעה

על־הסלה במחסף ה'תקס"ט תקופה שניה עמוד קע"ו, פרי הלימוני מה שמו בלשון ערבית? הציב לנו חכם אחד מגדולי מחקרי לשוננו, שהפרי הזה בכלל נשם אתרוג, הנמצא כמה פעמים בתלמוד; ואמר, כי שם אתרוג הוא שם כולל לכל מיני פירות הבוים במרקם וריחם לפרי האתרוג הנודע לנו, שם רב לו מעם (חרמנשערייע). ואף גם שחכם הזה הציע ריחות לדברין מסוגיות הש"ס, בכל זאת לא נתברר לו הדבר היטב, להתיר פרי אחד ממינים האלה למצות החג, חוץ מהפרי הנודע לנו; ובעבותותיו הודה כי דבריו נריסים חזק, ואין לסמוך עליהם להלכה, רק בדרך חקירת הלשון ראוי להתבונן עליהם. ובקש מחכמים התלמודיים, לאסר להם יד בחכמת הלשון, לעיין על הדבר הזה, ולחוות עליו דעתם. ואשר יש לו מעלה טוב והבון בעניין הזה, היטב גם לשלוח ילדה מבתנו לידינו, ואכתבנו בעתיקנו בחתסף.